

A STUDY OF SOCIAL REFLECTION IN PROTAGONISTS OF LAO SEA WRITE AWARD-WINNING SHORT STORIES

การศึกษาภาพสะท้อนเชิงสังคมในตัวละครเอกของวรรณกรรม เรื่องสั้นซีไรต์ลาว

Chatsarun Jitkhongkha¹ ชัชศรัณย์ จิตคงคา¹ Naprapaporn Rootjanawet^{2*} ณประภาพร รุจนเวท^{2*}
Warawat Sriyabhaya³ วรวรรธน์ ศรียากย์³ Wichetchay Kamonsujja⁴ วิเชษฐชาย กมลสัจจะ⁴
Chayanon Chomdee⁵ ชญานนท์ ชมดี⁵ Adcharaporn Khraiboot⁶ อัจฉราพร ไครบุตร์⁶

Abstract

Background and Objectives: This study investigates the social reflections in the protagonists of the short story collection “Half Price” by Piti Tiwachon, which received the Southeast Asian Writers Award (S.E.A. Write) in 2020 for Laos. The Thai translation was undertaken by Jintrai. This study aims to analyze the roles and social status of the protagonists within social, economic, and cultural contexts.

Methods: This study analyzed the literary work “Half Price” by Piti Tiwachon through Marxist theory and socio-cultural context. Data were collected from 15 short stories and related theoretical frameworks. Data were then analyzed using a data recording form, organized, interpreted, and synthesized according to relevant concepts.

Key Findings: The findings reveal that among the 15 short stories, there are 11 male protagonists and 4 female protagonists. The social reflections of these characters are categorized into two dimensions: the dimension of the characters themselves and the dimension of the characters in relation to society. The latter includes the character’s relationship with family, community, and nation.

Implications of the Study: This analysis reveals the complexity of the protagonists, reflecting the socio-economic structure of Laos during a transitional period.

Academic Article

Received: 1 February 2025

Revised: 23 March 2025

Accepted: 31 March 2025

* *Corresponding author*

email: prapaporn@g.swu.ac.th

How to cite:

Jitkhongkha, C., Rootjanawet, N., Sriyabhaya, W., Kamonsujja, W., & Chomdee, C. (2025). A study of social reflection in protagonists of Lao SEA Write award-winning short stories.

Fine Arts Journal:

Srinakharinwirot University,
29(1), 193-208.

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Thailand

² คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ School of Liberal Arts, University of Phayao, Thailand

³ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

⁴ Faculty of Liberal Arts, Rajamagala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand

⁴ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

⁵ Educational Research Development and Demonstration Institute, Srinakharinwirot University, Thailand

⁵ สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁶ Faculty of Liberal Arts, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand

⁶ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

It underscores the challenges of living in a rural context confronted by urban economic and cultural systems. The lives of the characters consistently portray the notion of being “half-priced people” who struggle within an unjust and unbalanced structure, offering lessons on national, regional, and global levels.

Conclusions and Future Research: This study underscores the importance of social reflection in protagonists of Lao S.E.A. Write Award-Winning Short Stories “Half Price” by Piti Tiwachon. Future studies could explore the impact of multiculturalism on the way of life of people in the ASEAN should be studied through literary work.

Keywords: Social Reflection; Protagonists; Laotian S.E.A Write Short Stories

คำสำคัญ: ภาพสะท้อนเชิงสังคม; ตัวละครเอก; วรรณกรรมเรื่องสั้น ซีไรต์ลาว

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การศึกษาภาพสะท้อนเชิงสังคมของตัวละครเอกในวรรณกรรมรวมเรื่องสั้น “ครึ่งราคา” ของปิติ ทิวาชน ซึ่งได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประจำปี ค.ศ. 2020 โดยผู้แปลเป็นภาษาไทย คือ จินตริย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทและสถานภาพของตัวละครเอกในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

วิธีการศึกษา: การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง ครึ่งราคา ของปิติ ทิวาชน ผ่านแนวคิด มาร์กซิสต์และบริบทสังคมวัฒนธรรม รวบรวมข้อมูลจากเรื่องสั้น 15 เรื่อง และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูล จัดระบบข้อมูล ตีความ และสังเคราะห์ตามแนวคิด

ผลการศึกษาที่สำคัญ: เรื่องสั้นทั้ง 15 เรื่องมีตัวละครเอกชาย 11 ตัว และตัวละครเอกหญิง 4 ตัว โดยภาพสะท้อนเชิงสังคมของตัวละครถูกจำแนกออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติตัวละคร และมิติตัวละครกับสังคม โดยมิติตัวละครกับสังคมประกอบด้วย มิติตัวละครกับครอบครัว มิติตัวละครกับชุมชน และมิติตัวละครกับประเทศชาติ

นัยสำคัญของการศึกษา: การวิเคราะห์นี้เผยให้เห็นถึงความซับซ้อนของตัวละครที่สะท้อนโครงสร้างสังคมลาวในช่วงเปลี่ยนผ่าน และเน้นย้ำถึงความท้าทายของการดำรงชีวิตในบริบทที่ชนบทต้องเผชิญหน้ากับระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมแบบเมือง ทั้งนี้ ชีวิตของตัวละครยังคงสะท้อนถึงความเป็น “คนครึ่งราคา” ที่ต้องดิ้นรนอยู่ในโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรมและไม่สมดุล ซึ่งสะท้อนบทเรียนทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับสากล

สรุปผลและแนวทางการศึกษาในอนาคต: การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาภาพสะท้อนเชิงสังคมของตัวละครเอกในวรรณกรรมรวมเรื่องสั้น “ครึ่งราคา” ของปิติ ทิวาชน สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดจากสังคมพหุวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศ ภูมิภาคอาเซียนผ่านการศึกษาวรรณกรรม

1. ความนำ

วรรณกรรมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลซีไรต์มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนภาพชีวิต สังคม วัฒนธรรมและปัญหาของผู้คนในแต่ละประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะการแสดงให้เห็นถึงสภาวะความไม่เท่าเทียมและความท้าทายในการปรับตัวของคนชนบทภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม วรรณกรรมเป็นเวทีที่ช่วยให้เสียงของคนธรรมดาในสังคมสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างทรงพลัง

เรื่องสั้น “ครึ่งราคา” ของปิติ ทิวาชน ซึ่งได้รับรางวัลซีไรต์ เป็นผลงานที่สะท้อนชีวิตของคนชนบทลาวที่ต้องเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่รวดเร็วของสังคม การพัฒนานี้มักเน้นไปที่การขยายตัวในเขตเมืองโดยละเลยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนชนบท ทำให้พวกเขารู้สึกถูกมองข้ามและเป็นเพียง “ฟันเฟืองเล็ก ๆ” ในระบบเศรษฐกิจที่ไม่ยุติธรรม ตัวละครเอกในเรื่อง “ครึ่งราคา” เป็นภาพสะท้อนของคนในชนบทที่ต้องเผชิญกับความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาในแนวทางใหม่ที่ไม่คำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของพวกเขา รวมถึงความพยายามดิ้นรนและต่อสู้ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกถูกกดขี่และจำกัดสิทธิในการใช้ชีวิต ตัวละครเหล่านี้มักต้องยอมรับสภาพการทำงานที่ยากลำบากและไม่เป็นธรรมเพื่อรักษาชีวิตและครอบครัวให้อยู่รอดในสังคมที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มคนเมืองและนักลงทุนรายใหญ่ เรื่อง “ครึ่งราคา” ไม่เพียงสะท้อนชีวิตและปัญหาของคนชนบทลาวเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคมที่กระทบถึงชุมชน วัฒนธรรม และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะเมื่อรัฐและระบบเศรษฐกิจใหม่เริ่มเข้ามาครอบงำพื้นที่ชนบท ทำให้คนในชนบทต้องปรับตัวและยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงนี้มักส่งผลให้คนในชนบทรู้สึกสูญเสียตัวตนและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงการสูญเสียความสามัคคีในชุมชน

เรื่องราวและตัวละครใน “ครึ่งราคา” สะท้อนถึงการเผชิญหน้ากับความไม่เท่าเทียมในระดับโครงสร้างของสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและการดำรงชีวิตของพวกเขา สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างความหวังและความสิ้นหวัง การต่อสู้ในสังคมที่ไม่ยุติธรรมและความพยายามดิ้นรนเพื่อรักษาคุณค่าดั้งเดิมของตนเอง การใช้ตัวละครนี้ทำให้เห็นถึงปัญหาที่คนชนบทต้องเผชิญ และแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมไม่ครอบคลุมไปถึงกลุ่มคนเหล่านี้ นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมที่เริ่มปรับเปลี่ยนตามการพัฒนา

ศตวรรษที่ 20 ลาวมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาการเกษตร วิถีชนบท และระบบครอบครัวขยาย ซึ่งสะท้อนอยู่ในตัวละครและเหตุการณ์ใน “ครึ่งราคา” ที่แสดงถึงปัญหาความไม่เท่าเทียม และการดิ้นรนของชนชั้นล่างในสังคม ซึ่งพิจารณาว่าวรรณกรรมเป็นระบบการผลิตที่สะท้อนโครงสร้างสังคม สภาพความคิดจิตใจ และอุปนิสัยของผู้คน (วรวรรณ ศรียาภัย, 2562, น. 5-12)

2. การพัฒนาบทบาทและสถานภาพทางสังคม

วรรณกรรมเรื่อง “ครึ่งราคา” ตัวละครเอกได้รับการพัฒนาบทบาทและสถานภาพทางสังคมที่ชัดเจน โดยมีลักษณะตามกรอบของบทบาทในครอบครัวและสังคมแบบชนบท สามารถพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดมาร์กซิสต์ที่กล่าวถึงบทบาทของชนชั้นและเศรษฐกิจที่กำหนดวิถีชีวิตของตัวละคร (สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2567, น. 296-306) จำแนกบทบาทของตัวละครเอกชายและหญิงได้ดังนี้

2.1 มิติตัวละคร ตัวละครมีบทบาทและสถานภาพทางสังคม โดยตัวละครเอกชายส่วนใหญ่มีบทบาทหน้าที่ผู้นำครอบครัวเป็นบิดาและสามี ดูแลครอบครัวเป็นหลัก ประกอบอาชีพซึ่งจำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เป็นพนักงานขับรถรับจ้าง ชวนา ชาวประมง และพนักงานในสำนักงาน 2) กลุ่มข้าราชการ เป็นพนักงานของรัฐ ทหาร และอาจารย์ และ 3) กลุ่มนายทุนซึ่งเป็นพ่อค้า สำหรับตัวละครเอกหญิง มีบทบาทในการดูแลบ้านเรือนเป็นหลักเป็นมารดา ภรรยา และลูกสาว ประกอบอาชีพ เลขานุการ แม่บ้าน อาสาสมัคร ได้รับการส่งเสริมด้านการศึกษา ตัวละครมีบทบาทและสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน โดยตัวละครเอกชายส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว ซึ่งสะท้อนแนวคิดดั้งเดิมเกี่ยวกับโครงสร้างครอบครัวและอำนาจ (Engels, 1972, p. 137) ในขณะที่ตัวละครเอกหญิงมีบทบาทหลักในการดูแลบ้านเรือนและครอบครัว แต่ในบางกรณีเริ่มมีบทบาทในภาคแรงงานและได้รับการศึกษา (Anderson, 1983, pp. 144-145) ดังนี้

2.1.1 ตัวละครเอกชาย ตัวละครเอกชายส่วนใหญ่ในเรื่องมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบดูแลครอบครัว ทำหน้าที่เป็นบิดาและสามี โดยแบ่งกลุ่มตามอาชีพออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้ใช้แรงงาน ข้าราชการ และนายทุน ซึ่งแต่ละกลุ่มมีสถานภาพที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน (Marx, 1990, pp. 928-929) มีลักษณะเฉพาะดังนี้

1) กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เป็นตัวละครที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำและต้องเผชิญกับความกดดันในสังคม พวกเขาทำงานหนักเพื่อเลี้ยงครอบครัวและไม่มีอำนาจในการต่อรองกับนายทุน ซึ่งต้องดิ้นรนทำงานหนักเพื่อเลี้ยงครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงการขาดอำนาจต่อรองของแรงงานกับระบบทุน (Steinbeck, 1939, pp. 388-389) ดังตัวอย่าง สิง จากเรื่อง *เหยื่อ* ที่เป็นพนักงานขับรถรับจ้าง และต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงครอบครัว แม้จะเผชิญกับความท้าทายและความไม่เป็นธรรม แต่เขายังคงทำหน้าที่ดูแลครอบครัวอย่างเต็มที่ และตัวอย่าง สำลี จากเรื่อง *ผีห้วยแร้ง* เป็นคนขับแท็กซี่ในบริษัทก่อสร้างที่ต้องทำงานหนักและต้องการรักษาป่าที่เขารัก สะท้อนถึงการต่อสู้ภายในระหว่างความต้องการทางเศรษฐกิจและความรักในธรรมชาติของเขา

2) กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนี้มีความมั่นคงทางอาชีพมากกว่าผู้ใช้แรงงาน แต่ยังคงเผชิญกับความกดดันจากระบบและหน้าที่ในสังคม ดังตัวอย่าง พ่อเฒ่า จากเรื่อง *ครึ่งราคา* ซึ่งเป็นทหารเก่าที่ได้รับการนับถือในฐานะผู้นำครอบครัว แม้ว่าเขาจะมีบทบาทสำคัญในสงครามที่ผ่านมา แต่เมื่อภรรยาป่วย เขาก็กลับต้องดิ้นรนหาเงินเพื่อรักษาภรรยา สะท้อนถึงความจำกัดในระบบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อข้าราชการเก่า

ที่ขาดสวัสดิการที่ดี และตัวอย่าง อาจารย์ต้น จากเรื่อง *จุดแตก* เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหมู่บ้าน เขาเป็นผู้นำที่มีอำนาจในชุมชน แต่บางครั้งใช้อำนาจในทางที่ไม่เหมาะสม สะท้อนถึงความขัดแย้งระหว่างหน้าที่และการใช้อำนาจ

3) **กลุ่มนายทุน** มีสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่ากลุ่มอื่น มีอำนาจและทรัพยากรที่สามารถควบคุมคนอื่นในสังคมได้ ดังตัวอย่าง ตาทุน จากเรื่อง *ตราประทับ* ซึ่งเป็นพ่อค้าที่ใช้การขบถส่งของการในการทำธุรกิจ เขามีบทบาทในการจัดหาสินค้าสำหรับชุมชนและเป็นตัวแทนของนายทุนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตในชนบท

2.1.2 **ตัวละครเอกหญิง** ตัวละครเอกหญิงใน *ครึ่งราคะ* ส่วนใหญ่ทำหน้าที่ดูแลบ้านเรือนและครอบครัวมีบทบาทสำคัญในฐานะแม่ ภรรยา และลูกสาว ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของสตรีในสังคมชนบทที่ยังมีความยึดติดกับบทบาทในครอบครัว รวมถึงได้รับการสนับสนุนทางการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง

1) **บทบาทของแม่และภรรยา** ตัวละครหญิงในบทบาทนี้มักเป็นผู้ดูแลบ้านเรือนและใส่ใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ตัวอย่างเช่น แม่เฒ่า ในเรื่อง *ครึ่งราคะ* ที่ป่วยและต้องพึ่งพาพ่อเฒ่าในการดูแล แม้จะเป็นภรรยาของข้าราชการเก่า แต่กลับไม่มีสิทธิ์เข้าถึงการรักษาที่มีคุณภาพได้ง่าย สะท้อนถึงข้อจำกัดในการดูแลสุขภาพของผู้หญิงในชนบท และตัวอย่าง ภรรยาของเชียน จากเรื่อง *ผ้าห่มผืนเดียว* ซึ่งเป็นอาสาสมัครในหมู่บ้านทำหน้าที่ดูแลลูกและสามี รวมถึงสนับสนุนการต่อสู้เพื่อปกป้องชุมชนจากภัยคุกคามจากภายนอก

2) **บทบาทลูกสาวและพนักงานในสำนักงาน** ตัวละครหญิงในบทบาทนี้สะท้อนถึงคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทที่พยายามปรับตัวและก้าวเข้าสู่การทำงานนอกบ้าน รวมถึงได้รับการศึกษาและเข้าสู่ตลาดแรงงาน ตัวอย่าง เช่น สีดา จากเรื่อง *รอยช้ำ* ทำงานเป็นเลขานุการในสำนักงาน เธอเป็นหญิงสาวที่มีการศึกษาและมีหน้าที่ในการทำงานในเมือง แต่ต้องเผชิญกับปัญหาความไม่เป็นธรรมในที่ทำงาน รวมถึงการคุกคามทางเพศ สะท้อนถึงการต่อสู้ของผู้หญิงในระบบแรงงานเมือง (Eagleton, 2002, p.17-18) ยังต้องพบกับการกดขี่ และตัวอย่าง ป้าวันนา จากเรื่อง *ของดี* เป็นแม่บ้านที่มีฝีมือในการทอผ้าและเชื่อในเรื่องวัตถุมงคล สะท้อนถึงบทบาทของผู้หญิงที่ยังคงรักษาอาชีพดั้งเดิมและมีความผูกพันกับวัฒนธรรมประเพณี

ตัวละครเอกใน *ครึ่งราคะ* มีบทบาทและสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกันไปตามหน้าที่และอาชีพที่ทำโดยตัวละครชายส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว ต้องรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ และการดูแลครอบครัว ส่วนตัวละครหญิงเน้นบทบาทในการดูแลบ้านเรือน แต่ก็มีบางส่วนที่ก้าวเข้าสู่การทำงานนอกบ้านและได้รับการศึกษา

3. คุณลักษณะเฉพาะตัวของตัวละคร

การวิเคราะห์มิติตัวละครเอกในเรื่อง “ครึ่งราคา” ของ ปิติ ทิวาชน ซึ่งได้รับรางวัลซีไรต์ แบ่งออกเป็นมุมมองสองด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านรูปธรรมและด้านนามธรรม โดยแต่ละด้านช่วยให้เห็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของตัวละคร ที่สะท้อนความเป็นคนลาวในชนบทและการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในสังคมสมัยใหม่อย่างลึกซึ้ง

3.1 ด้านรูปธรรม เป็นการพิจารณาถึงลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นของตัวละคร เช่น รูปร่างหน้าตา สีสผิว การแต่งกาย ซึ่งบ่งบอกถึงฐานะและสถานะทางสังคม รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ตัวละครดำรงอยู่ ตัวอย่างเช่น ตัวละคร “พ่อเฒ่า” ในเรื่อง “ครึ่งราคา” มีลักษณะเป็นชายชรา ร่างผ่ายผอม ใช้ไม้เท้าประคองตนเอง สะท้อนถึงความยากลำบากทางเศรษฐกิจและการต้องดิ้นรนในสังคม ซึ่งอาจเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นของ (Marx, 1990, p. 799) และตัวละคร “สีดา” ในเรื่อง “รอยซ้ำ” เป็นหญิงสาวหน้าตาดี ที่ตกเป็นเหยื่อทางเพศในที่ทำงานของเจ้านาย มีการแต่งกายที่สะท้อนถึงความเป็นคนรุ่นใหม่ที่อยู่อาศัยในเมือง ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการเอารัดเอาเปรียบแรงงานหญิงในระบบเมืองที่คล้ายกับสภาพสังคมในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมที่ (Dickens, 1985, pp. 88-93) เคยนำเสนอไว้ใน Hard Times

3.2 ด้านนามธรรม พิจารณาถึงบุคลิกภาพ นิสัย ความคิด ความรู้สึก ซึ่งสะท้อนถึงจิตใจและคุณค่าทางสังคมของตัวละคร โดยเฉพาะการเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงในสังคม เช่น ตัวละคร “พ่อเฒ่า” มีความเสียสละและรักชาติ แม้จะเป็นทหารเก่าแต่เมื่อภรรยาป่วย เขาต้องขายใบอนุญาตโค่นไม้เพื่อหาเงินรักษาภรรยา สะท้อนถึงความเสียสละเพื่อคนรักและความจำกัดของระบบเศรษฐกิจที่ไม่ยุติธรรม ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับ (Engels, 1972, pp. 137-138) ที่วิเคราะห์ว่าครอบครัวในสังคมทุนนิยมต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจและโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรม ตัวละคร “สำลี” มีจิตสำนึกรักธรรมชาติและตระหนักถึงความผิดพลาดของตนที่เคยทำลายป่าไม้ แต่สุดท้ายเขาดัดสันใจเลิกทำงานที่ทำลายสิ่งแวดล้อม สะท้อนถึงจิตสำนึกและการตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการดิ้นรนเพื่อเอาชนะโครงสร้างกดขี่ของ (Eagleton, 2002, pp. 17-18) และตัวละคร “เสี้ยว” ในเรื่อง “จดหมายในชอกหลืบ” เป็นคนรักการอ่านและใฝ่รู้แต่ต้องย้ายมาอยู่ในเมืองเพื่อแสวงหาโอกาสใหม่ สะท้อนถึงความดิ้นรนที่จะพัฒนาตนเองและครอบครัวแต่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในเมืองใหญ่ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดของวรวรรณ ศรียาภัย (2562, น. 5-7) ที่กล่าวถึงบทบาทของการอ่านและการศึกษาในการเปลี่ยนแปลงสังคม

4. การพัฒนาของตัวละครที่ต้องเผชิญกับปัญหา

การวิเคราะห์มิติตัวละครเอกในเรื่อง “ครึ่งราคา” แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของตัวละครที่ต้องเผชิญกับปัญหาหลากหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเน้นคุณลักษณะทางรูปธรรมและนามธรรมทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความซับซ้อนของตัวละครในสังคมลาวที่กำลังเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

4.1 มิติตัวละครกับครอบครัว สะท้อนโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดำรงชีวิตตามวิถีชนบท มีความเคารพบรรพบุรุษ กตัญญู รักพวกพ้อง รักอิสระเสรี กล้าหาญ ซื่อสัตย์และอดทน เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ตัวละครมีคุณภาพทั้งการใช้ชีวิตและทัศนคติ

การวิเคราะห์มิติตัวละครกับครอบครัวในเรื่อง *ครึ่งราคา* ของปิติ ทิวาชน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของครอบครัวและค่านิยมในวิถีชีวิตแบบชนบทของลาว ซึ่งตัวละครในเรื่องต่างก็แสดงออกถึงความเคารพต่อบรรพบุรุษ ความกตัญญู ความรักพวกพ้อง ความกล้าหาญ ซื่อสัตย์ และความอดทน อีกทั้งสะท้อนถึงโครงสร้างสังคมชนบทที่เน้นการพึ่งพากันและความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวและชุมชน ตามแนวคิดของ (Engels, 1972, p. 137) ที่อธิบายถึงบทบาทของครอบครัวในสังคมชนชั้นตัวอย่างตัวละครบางส่วนที่สะท้อนมิตินี้ ได้แก่

4.1.1 พ่อเฒ่าในเรื่อง “ครึ่งราคา” พ่อเฒ่าเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงความเสียสละและความรักที่มีต่อครอบครัวอย่างเด่นชัด แม้จะเป็นทหารเก่าที่เคยสู้รบเพื่อปกป้องแผ่นดิน แต่เมื่อภรรยาของเขาป่วยหนัก เขากลับต้องดิ้นรนหาเงินเพื่อค่ารักษาพยาบาลให้ สะท้อนถึงความอดทนและความกล้าหาญในการเผชิญกับความลำบากโดยไม่ท้อถอยที่ในการดูแลคนในครอบครัว ซึ่งเป็นคุณค่าในสังคมลาวที่ให้ความสำคัญกับการดูแลและพึ่งพากันในครอบครัว

4.1.2 พี่สาวในเรื่อง “ทุ่งเหลียวหลัง” พี่สาวเป็นตัวแทนของคนชนบทที่มีบทบาทในการปกป้องและดูแลน้องสาวจากอันตรายและความยากลำบากในชีวิต สะท้อนให้เห็นถึงความรับผิดชอบและความกตัญญูในครอบครัว นอกจากนี้ พี่สาวยังแสดงถึงความเคารพและภาคภูมิใจ ในบรรพบุรุษของตนโดยการพยายามรักษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมในชนบท ตามแนวคิดของ (Engels, 1972, p. 137) ที่อธิบายถึงบทบาทของครอบครัวในสังคมชนชั้น

4.1.3 สำลีในเรื่อง “ผีห้วยแร่” สำลีเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงความรักในครอบครัวและความผูกพันกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เขาเป็นคนขับแทรกเตอร์ที่ทำงานก่อสร้างฝ่าย เพื่อช่วยเหลือชุมชน แต่เมื่อเขาได้ตระหนักถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น เขาตัดสินใจเลิกงาน ที่ทำลายป่าไม้และธรรมชาติ ซึ่งสะท้อนถึงความกตัญญูและเคารพต่อแผ่นดินเกิดและสิ่งแวดล้อมที่เป็นมรดกจากบรรพบุรุษ การตัดสินใจของสำลีสามารถอธิบายผ่านแนวคิดของ (Eagleton, 2002, pp. 16-17) ที่มองว่าวรรณกรรมสามารถสะท้อนและท้าทายโครงสร้างสังคมได้

4.1.4 กรรยาของเซียนในเรื่อง “ผ้าห่มผืนเดียว” กรรยาของเซียนเป็นตัวอย่างของผู้หญิงในชนบทที่มีความอดทน กล้าหาญ และเสียสละเพื่อครอบครัว เธอทำหน้าที่ดูแลลูกและสามีพร้อมทั้งสนับสนุนสามีที่เป็นอาสาสมัครออกลาดตระเวนเพื่อปกป้องชุมชนจากภัยคุกคาม การกระทำของเธอแสดงให้เห็นถึงความรักและความห่วงใยต่อครอบครัว รวมถึงความภาคภูมิใจในการสนับสนุนบทบาทของสามีในสังคม สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในชนบทที่มีความสำคัญทั้งในด้านการดูแลบ้านและการสนับสนุนครอบครัวในด้านความมั่นคงและความปลอดภัย

4.1.5 เสี่ยวในเรื่อง “จดหมายในชอกหลืบ” เสี่ยวเป็นตัวละครที่แสดงถึงความรับผิดชอบในฐานะหัวหน้าครอบครัว แม้จะต้องเผชิญกับความท้าทายในการย้ายเข้ามาทำงานในเมือง แต่เขายังคงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาชีวิตครอบครัวและแสดงความห่วงใยต่อแม่และน้องชาย แสดงถึงคุณค่าในความกตัญญูและความรักพวกพ้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในสังคมลาวที่ยึดถือคุณค่าเหล่านี้ (ปิติ ทิวาชน, 2567, น. 120-121) แนวคิดนี้สามารถเชื่อมโยงกับ (Marx, 1990, p. 799) ที่มองว่าชนชั้นแรงงานต้องดิ้นรนในระบบเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ให้กับนายทุนมากกว่าชนชั้นล่าง

การวิเคราะห์มิติตัวละครกับครอบครัวใน *ครึ่งราคะ* แสดงให้เห็นถึงระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในครอบครัวชนบทของลาว ความรัก ความกตัญญู และการเสียสละเป็นค่านิยมที่หล่อหลอมและส่งเสริมให้ตัวละครมีคุณภาพทั้งในด้านการใช้ชีวิตและทัศนคติ อีกทั้งสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ยึดมั่นในความสัมพันธ์ครอบครัว

การศึกษาภาพสะท้อนเชิงสังคมของตัวละครเอกในมิติตัวละครกับครอบครัวสามารถพิจารณาได้จากด้านต่าง ๆ โดยจะยกตัวอย่างตัวละครจากเรื่อง “ครึ่งราคะ” ดังนี้

1. ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ตัวละครในฐานะสมาชิกครอบครัวมีบทบาทและหน้าที่ชัดเจน เช่น พ่อเฒ่าในเรื่อง “ครึ่งราคะ” ซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว มีบทบาทดูแลภรรยาที่ป่วยหนัก แม้ต้องยอมขายใบอนุญาตโค่นไม้เพื่อรักษาภรรยา ซึ่งสะท้อนถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่พ่อเฒ่ามีต่อครอบครัวและคนที่รัก

2. ด้านค่านิยมและคุณค่าที่ครอบครัวปลูกฝัง ตัวละครมักได้รับการปลูกฝังคุณค่าจากครอบครัว เช่น สีดาในเรื่อง “รอยซ้ำ” ซึ่งมีค่านิยมที่ถูกปลูกฝังมาเรื่องความกตัญญู สีดาต้องการตอบแทนยายที่เลี้ยงดูมาและพยายามทำงานหาเงินเพื่อให้ครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้น

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับสมาชิกในครอบครัวแสดงถึงการพึ่งพาอาศัยกันในวิถีชนบทลาว เช่น ตาทูนในเรื่อง “ตราประทับ” ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับ ครอบครัวและมีความรักห่วงใยกัน แม้ในภาวะที่ต้องต่อสู้กับความยากลำบาก ตาทูนและครอบครัวยังคงมีความผูกพันและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน

4. ด้านการเสียสละและการทุ่มเทเพื่อครอบครัว ตัวละครมักแสดงออกถึงการเสียสละเพื่อครอบครัว เช่น พ่อเฒ่าจากเรื่อง “ครึ่งราคะ” ซึ่งยอมสละทรัพย์สินที่มีเพียงครึ่งเดียวเพื่อรักษาภรรยา การกระทำเช่นนี้สะท้อนถึงความสำคัญของครอบครัวในชีวิตคนชนบทลาว การเสียสละเพื่อคนที่รักจึงเป็นคุณค่าและค่านิยมสำคัญที่ขับเคลื่อนการดำเนินชีวิตของตัวละคร

5. ด้านการรับมือกับปัญหาและการช่วยเหลือครอบครัวในสถานการณ์ยากลำบาก ตัวละครเผชิญกับปัญหาและความท้าทายเพื่อครอบครัว เช่น ภรรยาของเขียนใน “ผ้าห่มผืนเดียว” ที่กล้าหาญและอดทนในยามที่ต้องเผชิญกับการสูญเสียสามี เธอแสดงออกถึงความแข็งแกร่งในการดูแลครอบครัวแม้ในภาวะที่ไม่ว่างนอน การศึกษามิตินี้ทำให้เห็นถึงการที่ตัวละครไม่ยอมแพ้ และพร้อมช่วยเหลือครอบครัวในทุกสถานการณ์

การศึกษาในมิตินี้ช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ และค่านิยมที่เป็นหัวใจของครอบครัวชนบทลาว ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ตัวละครดำเนินชีวิตไปได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

5. การกดขี่เชิงโครงสร้างที่สะท้อนผ่านตัวละคร

มิติตัวละครกับชุมชนในเรื่อง *ครึ่งราคะ* สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคมที่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำและการกดขี่เชิงโครงสร้าง ตัวละครต่าง ๆ เผชิญกับความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากร การถูกกีดกันจากนายทุนและผู้มีอำนาจ และการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ขัดแย้งกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม การวิเคราะห์เหล่านี้ช่วยให้เห็นมุมมองที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับสภาพสังคมในชนบทลาวที่ยังคงต้องพึ่งพาทรัพยากรและความสัมพันธ์ในชุมชน

5.1 มิติตัวละครกับชุมชน สะท้อนภาพชนชั้นทางสังคม ความคิดเรื่องชาตินิยม ชาติพันธุ์ บุญคุณ ค่านิยมและความทันสมัย ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการวิเคราะห์มิติตัวละครในเชิงสัมพันธ์กับสังคมในเรื่อง *ครึ่งราคะ* โดยแง่มุมหลักที่สะท้อนให้เห็นคือระบบชนชั้นทางสังคม แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์และชาตินิยม ความเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม และการปรับตัวของชุมชนชนบทลาวในสภาพแวดล้อมใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทันสมัย ตัวอย่างดังนี้

5.1.1 พ่อเฒ่าในเรื่อง “ครึ่งราคะ” ตัวละครพ่อเฒ่าใน *ครึ่งราคะ* เป็นตัวแทนของคนชนบทที่เผชิญกับสถานะเศรษฐกิจที่กดดัน การตัดสินใจขายใบอนุญาตตัดไม้เพื่อหาเงินรักษาภรรยาที่ป่วยแสดงให้เห็นถึงปัญหาการขาดทรัพยากรและการเข้าถึงบริการพื้นฐานที่จำเป็น เช่น การรักษาพยาบาล โดยเฉพาะในชนบทที่ระบบการบริการสาธารณสุขยังไม่เข้าถึงได้ทั่วถึง สถานการณ์นี้บีบให้เขาต้องยอมรับความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม

5.1.2 สำลีในเรื่อง “ผีห้วยแร้ง” สำลีเป็นตัวละครที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเข้ามาของนายทุนในชุมชนบ้านห้วยแร้ง ซึ่งส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้และธรรมชาติในท้องถิ่นถูกทำลายเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย เหตุการณ์นี้สะท้อนถึงการที่คนชนบทต้องเผชิญกับกระแสการพัฒนาและทันสมัยในแบบที่ไม่ได้เอื้อประโยชน์โดยตรงต่อคนในชุมชนท้องถิ่น แต่กลับทำลายทรัพยากรที่เคยเป็นแหล่งอาศัยและหาเลี้ยงชีพ

5.1.3 ตัวละครในเรื่อง “เวที” ในเรื่อง *เวที* ตัวละครหนุ่มผู้รับบทเป็นชาวนา แสดงถึงการสูญเสียความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจในหมู่คนเมืองต่อความทุกข์ยากของชาวนา ตัวละครนี้สะท้อนถึงภาพลักษณ์ของชนบทในสายตาคนเมือง ซึ่งมองว่าชีวิตในชนบทเป็นเพียงฉากแสดงโดยไม่ได้ตระหนักถึงความลำบากและหนี้สินที่เกิดจากการขาดทุนทางการเกษตร ตัวละครนี้เป็นตัวแทนของคนชนบทที่ไม่มีเสียงและอำนาจในการแสดงความทุกข์ยากจริงให้สังคมเมืองรับรู้

5.1.4 สิดาในเรื่อง “รอยข้า” สิดาเป็นตัวละครที่แสดงถึงความเปราะบางและการขาดสิทธิในการเลือกหนทางชีวิตของตนเองในสังคมที่ยังคงมีระบบชนชั้นและการกดขี่ทางเพศ แม้ว่าเธอจะมีความสามารถและพยายามสร้างชีวิตที่ดีขึ้น แต่การถูกกดขี่โดยผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูงกว่าและสามารถควบคุมชีวิตของเธอได้

ในมิติของตัวละครกับชุมชน เรื่อง *ครึ่งราคะ* ได้สะท้อนภาพของชนชั้นทางสังคม และการแบ่งแยกทางสังคมที่ยังคงมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนในชนบทอย่างลึกซึ้ง แนวคิดเกี่ยวกับชาตินิยม ชาติพันธุ์ บุญคุณ รวมถึงค่านิยมและการปรับตัวเข้ากับความเป็นอยู่ของชนบทเป็นองค์ประกอบที่ช่วยในการสร้างเรื่องราวซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนชนบทลาว โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. การรู้สึกถึงการถูกละเลยจากสังคม ตัวละครในเรื่องสะท้อนถึงความรู้สึกของคนชนบทที่มองว่าตนเองถูกละเลยจากนโยบายการพัฒนาที่มุ่งเน้นเฉพาะเมืองใหญ่ ความไม่เท่าเทียมนี้ทำให้คนชนบทรู้สึกว่าตนเองไม่มีสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการต่าง ๆ เท่าเทียมกับคนเมือง ตัวละครเอกมีความรู้สึกเหมือนตนเป็นเพียงส่วนประกอบเล็ก ๆ ในระบบที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและไม่ยุติธรรม โดยในบริบทที่ไม่มีอำนาจในการต่อรอง ทำให้เขาารู้สึกถึงความแปลกแยกจากสังคมโดยรวม ซึ่งเป็นผลให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) ระหว่างตัวละครเอกและสังคมรอบข้าง

2. ความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไปกับเพื่อนบ้านและชุมชน ในอดีตชุมชนในชนบทลาวเคยเป็นที่พึ่งพิงของกันและกันในยามลำบาก ความสามัคคีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นสิ่งสำคัญในวิถีชีวิต แต่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเข้าสู่ระบบทุนนิยม ทำให้คนในชุมชนเริ่มแย่งชิงโอกาสและแข่งขันกันมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เคยมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กลายเป็นความสัมพันธ์ที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ความสัมพันธ์ในชุมชนจึงมีแนวโน้มที่จะถูกแทนที่ด้วยการแย่งชิงและแข่งขันแทนที่ความร่วมมือ

3. การปะทะกันระหว่างค่านิยมดั้งเดิมและความทันสมัย ตัวละครในเรื่อง *ครึ่งราคะ* มักพบว่าตนเองต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมดั้งเดิมที่ยึดถือมายาวนาน กับค่านิยมใหม่ที่ถูกนำเข้ามาพร้อมกับการพัฒนาและความทันสมัย ตัวอย่างเช่น “สาลิ” ตัวละครที่ต้องเผชิญกับการทำงานที่เปลี่ยนจากระบบครอบครัวและชุมชนไปสู่การจ้างงานที่เน้นผลประโยชน์ ทำให้ต้องตัดสินใจระหว่างการยึดถือค่านิยมดั้งเดิมของชุมชนที่ให้ความสำคัญกับความสามัคคีและการช่วยเหลือกัน กับการปรับตัวเข้ากับระบบเศรษฐกิจใหม่ที่มุ่งเน้นผลกำไร

4. การเคารพและคำนึงถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตัวละครในเรื่อง *ครึ่งราคะ* แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างคนและธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง เช่น การประกอบอาชีพเกษตรกรรม การประมง หรือ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติ โดยตัวละครแสดงถึงการรักษาสິงแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างมีความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาที่รวดเร็วทำให้วิถีชีวิตเหล่านี้เริ่มสูญหายไป

5. ความจงรักภักดีและการรักษาชาติพันธุ์ ในบริบทของสังคมลาว ความจงรักภักดีต่อชาติพันธุ์และความรู้สึกผูกพันกับรากเหง้าเป็นสิ่งที่สำคัญ ตัวละครในเรื่องสะท้อนความรู้สึกของการต้องรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของตนไว้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามากระทบ

6. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางชนชั้น เรื่อง *ครึ่งราคะ* แสดงให้เห็นการแบ่งแยกชนชั้นที่ชัดเจนระหว่างชนบทกับคนในเมืองหรือคนที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่า ตัวละครที่มาจากชนบทมักถูกมองว่ามีสถานะต่ำกว่าและถูกละเลยจากการพัฒนาของรัฐ ทำให้ต้องยอมรับเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรมในสังคม การแบ่งแยกทางชนชั้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างของสังคมที่ยังคงไม่เท่าเทียม

การศึกษามิติตัวละครกับชุมชนในเรื่อง *ครึ่งราคะ* ทำให้เราเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจในลาวที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนชนบท ตัวละครแสดงออกถึงความพยายามที่จะรักษาค่านิยมและวัฒนธรรมดั้งเดิมในขณะที่ต้องปรับตัวเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ การปะทะกันระหว่างค่านิยมเดิมกับค่านิยมใหม่ การสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และการถูกละเลยจากรัฐ แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมและความท้าทายที่คนชนบทลาวต้องเผชิญในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง

5.2 มิติตัวละครกับประเทศชาติ สะท้อนภาพการเปลี่ยนผ่านของสังคมชนบทลาวสมัยใหม่ ที่รับความทันสมัย แนวคิดการพัฒนาและนโยบายจากภาครัฐเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ส่งผลให้สังคมชนบทเร่งพัฒนาให้มีลักษณะคล้ายสังคมเมือง เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะที่ความจริงชีวิตคนยังคงเป็นคนครึ่งราคะ

การวิเคราะห์ในมิติตัวละครกับประเทศชาติในเรื่อง *ครึ่งราคะ* แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เข้ามากระทบกับชีวิตของคนชนบทลาวผ่านนโยบายการพัฒนาจากรัฐ ซึ่งมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและการสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ แนวทางการพัฒนาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและสังคมชนบท ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งและความรู้สึกแปลกแยกในตัวละครที่ต้องเผชิญกับความไม่เท่าเทียมในระบบการพัฒนา

5.2.1 การพัฒนาที่ไม่ทั่วถึง ตัวละครเอกในเรื่องนี้สะท้อนภาพความไม่ทั่วถึงของการพัฒนา ซึ่งแม้ว่ารัฐจะมุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ แต่การพัฒนากลับกระจุกตัวอยู่ที่เขตเมืองใหญ่และละเลยคนในชนบท ตัวอย่างเช่น พ่อเฒ่าที่ต้องพึ่งพาบริการทางการแพทย์จากเมืองแต่การขาดการสนับสนุนจากรัฐ สะท้อนถึงการที่รัฐไม่ได้จัดการกับปัญหาที่แท้จริงในชนบท ซึ่งคนชนบทอย่างพ่อเฒ่าต้องแบกรับภาระและดิ้นรนด้วยตัวเองโดยไม่มีการสนับสนุนที่เหมาะสมจากรัฐ ทำให้พวกเขารู้สึกว่าเป็นเพียง “คนครึ่งราคา” ที่ไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง

5.2.2 การถูกขับไล่ออกจากพื้นที่เดิม นโยบายการพัฒนาของรัฐที่เน้นการสร้างโครงการขนาดใหญ่ เช่น การสร้างเขื่อน การให้สัมปทานที่ดินแก่บริษัทเอกชน ส่งผลให้ประชาชนในชนบทสูญเสียที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติที่เคยเป็นแหล่งทำมาหากิน ตัวอย่างเช่น ตัวละครเอกที่ต้องเผชิญกับการสูญเสียที่ดินและต้องปรับตัวเพื่อเผชิญกับสภาพแวดล้อมใหม่ที่ไม่น่าคุ้นเคย ความเปลี่ยนแปลงนี้ ทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกและสูญเสียในด้านความมั่นคง

5.2.3 ความรู้สึกแปลกแยกและการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ตัวละครเอกในเรื่องแสดงถึงความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) และการดิ้นรนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น สามีซึ่งเป็นแรงงานในชนบทที่ต้องแย่งชิงงานจากโครงการของรัฐ การที่รัฐมุ่งพัฒนาในเมืองใหญ่แต่ไม่ได้สนับสนุนโอกาสในชนบททำให้คนชนบทต้องดิ้นรนแข่งขันและต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งโอกาสที่มีจำกัด

5.2.4 การปรับตัวเข้ากับความทันสมัยและการสูญเสียคุณค่าเดิม กระบวนการพัฒนาและความทันสมัยที่รัฐนำเข้ามาไม่เพียงแต่สร้างความก้าวหน้าเท่านั้น แต่ยังบังคับให้ตัวละครต้องปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ ตัวละครอย่างเสี่ยว ที่ต้องย้ายจากชนบทมาในเมืองซึ่งวิถีชีวิตใหม่เต็มไปด้วยการแข่งขันและความกดดัน ทำให้เขารู้สึกสูญเสียความผูกพันต่อวิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิม จึงเกิดความรู้สึกแปลกแยกและขาดการยึดโยงกับสังคมใหม่ที่เขามิคุ้นเคย

มิติตัวละครกับประเทศชาติในเรื่อง *ครึ่งราคา* จึงเป็นการสะท้อนภาพของการพัฒนาที่ไม่ทั่วถึงและขาดการสนับสนุนที่เพียงพอสำหรับคนชนบท การถูกขับไล่ออกจากพื้นที่เดิมและการสูญเสียความมั่นคงในชีวิตสร้างความรู้สึกแปลกแยกและความรู้สึกว่าเป็นเพียง “คนครึ่งราคา” ในระบบการพัฒนาที่ไม่ยุติธรรม การที่ตัวละครต้องเผชิญกับการดิ้นรนและการสูญเสียคุณค่าเดิมทำให้เรื่อง *ครึ่งราคา* กลายเป็นภาพสะท้อนของความยากลำบากของคนชนบทในยุครัฐมุ่งพัฒนาทางเศรษฐกิจ

5.2.5 การสูญเสียทรัพยากรและที่ดินอันเป็นแหล่งทำมาหากิน หนึ่งในตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนจากเรื่อง *ครึ่งราคา* คือ พ่อเฒ่าที่ต้องขายใบอนุญาตโค่นไม้เพื่อหาเงินมารักษามารยา ซึ่งเป็น การแสดงให้เห็นถึงความยากลำบากในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ เนื่องจากรัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานในเมืองมากกว่าการกระจายทรัพยากรไปสู่ชนบท ตัวละครนี้แสดงถึงภาพของประชาชนชนบทที่ต้องเสียสละทรัพยากรของตนเองในการปรับตัวให้เข้ากับการพัฒนาที่ไม่ได้เอื้อประโยชน์ให้แก่ตนโดยตรง

5.2.6 การพัฒนาและความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ตัวละครสำคัญ ซึ่งเป็นแรงงานที่ต้องพึ่งพางานจากโครงการของรัฐและบริษัทเอกชน แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ไม่ครอบคลุมชนบทหลวงได้รับผลกระทบจากการพัฒนาในรูปแบบของความเหลื่อมล้ำ เช่นเดียวกับสำคัญที่ต้องแย่งชิงโอกาสในการทำงานกับคนในเมือง เมื่อรัฐมุ่งพัฒนาโครงการใหญ่ ๆ เพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจส่งผลให้คนในชนบทต้องแข่งขันกันมากขึ้นและถูกกีดกันจากโอกาสในการเติบโตในทางเศรษฐกิจ ทำให้สำคัญรู้สึกว่าเขาเป็นเพียง “ฟันเฟืองเล็ก ๆ” ที่ไม่มีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงหรือมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการพัฒนา ความรู้สึกนี้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาเชิงนโยบายที่ไม่ได้สร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสในชีวิต

5.2.7 ความขัดแย้งระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับความทันสมัยที่รัฐนำมาใช้ อีกตัวอย่างที่น่าสนใจ คือ เสี่ยว ที่ต้องย้ายเข้ามาทำงานในเมืองเพื่อหางานที่มั่นคงและรายได้ที่ดีกว่า แต่กลับพบว่าเขาไม่สามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตในเมืองได้ การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มาพร้อมกับการส่งเสริมความทันสมัยสร้างความรู้สึกแปลกแยกในตัวละครนี้เพราะเขารู้สึกสูญเสียความผูกพันและการพึ่งพากันแบบที่เคยมีในสังคมชนบท

5.2.8 การขาดอำนาจในการต่อรองและการถูกละเลยจากรัฐ ตัวละครสำคัญในเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกว่าตนเป็นเพียง “คนครึ่งราคา” ที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิ์และโอกาสที่ควรจะได้รับ พ่อเฒ่าที่ต้องใช้ทรัพยากรของตนเองอย่างไม่เต็มใจแสดงถึงความไม่มีอำนาจในการต่อรอง การพัฒนาที่นำเสนอโดยรัฐนั้นให้ประโยชน์เฉพาะกับผู้มีอำนาจหรืออาศัยอยู่ในเขตเมือง ในขณะที่คนชนบทถูกละเลย ตัวละครพ่อเฒ่าและสำคัญจึงเป็นตัวแทนของกลุ่มคนชนบทที่ถูกกดขี่ทางโครงสร้างทางสังคมและขาดสิทธิ์ในการพัฒนาตนเอง

มิติตัวละครกับประเทศชาติในเรื่อง *ครึ่งราคา* แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่ได้กระจายความมั่นคงและโอกาสอย่างทั่วถึง ตัวละครแสดงให้เห็นถึงการพยายามปรับตัวในระบบที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจโดยละเลยคนชนบท พ่อเฒ่าและสำคัญเป็นตัวอย่างของคนชนบทที่รู้สึกว่าตนเป็นเพียง “คนครึ่งราคา” ในระบบเศรษฐกิจที่ไม่ยุติธรรมการที่พวกเขาต้องต่อสู้ในระบบที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาของคนชนบทแสดงถึงการดิ้นรนและการเสียสละ

6. บทสรุป

การศึกษาภาพสะท้อนเชิงสังคมในตัวละครเอกจากเรื่องสั้นซีไรต์ลาว กรณีศึกษาเรื่อง “ครึ่งราคา” โดยปิติ ทิวาชน แสดงให้เห็นว่าตัวละครในเรื่องเป็นตัวแทนของคนชนบทที่ต้องเผชิญกับการถูกละเลยในระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาที่เน้นเฉพาะคนเมือง ตัวละครเอกสะท้อนถึงความท้าทายที่คนชนบทต้องเผชิญใน การปรับตัวเข้าสู่ระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการที่รัฐไม่สามารถสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรและคุณภาพชีวิตที่ดี เรื่องสั้นนี้สะท้อนถึงภาพสังคมลาวที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มุ่งเน้นระบบทุนนิยม ตัวละครแสดงถึงข้อจำกัดของคนชนบทที่ต้องปรับตัวกับนโยบายการพัฒนาที่มุ่งขยายโครงสร้างพื้นฐานและเศรษฐกิจในเขตเมือง แต่กลับขาดการกระจายโอกาสที่ เท่าเทียมสำหรับประชาชนในชนบท ตัวละครเอกในเรื่องนี้ไม่เพียงต้องเผชิญกับปัญหาความยากลำบากในการดำรงชีวิต แต่ยังแสดงถึงความรู้สึกถูกละเลยและไม่เป็นธรรมภายใต้นโยบายพัฒนาที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนทุกกลุ่มในสังคม การปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจใหม่สร้างภาระและ ความกดดันแก่คนชนบทที่รู้สึกว่าตนเองเป็นเพียง “คนครึ่งราคา” ที่ขาดโอกาสพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า เรื่อง *ครึ่งราคา* เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงของสังคมลาวที่ประชาชนในชนบทต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดประโยชน์อย่างทั่วถึง การวิเคราะห์ตัวละครเอกในเรื่อง “ครึ่งราคา” จำแนกออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่ มิติตัวละครและมิติตัวละครกับสังคม ซึ่งแต่ละมิติสะท้อนถึงประเด็นทางสังคมที่ซับซ้อนในชีวิตชนบทลาว ดังนี้

6.1 มิติตัวละคร ตัวละครชายส่วนใหญ่มีบทบาทในฐานะผู้นำครอบครัวและประกอบอาชีพในกลุ่มแรงงาน ข้าราชการ และนายทุน ส่วนตัวละครหญิงมีบทบาทเป็นผู้ดูแลครอบครัวและประกอบอาชีพในภาคบริการ เช่น เลขาธุการและแม่บ้าน โดยได้รับการส่งเสริมทางการศึกษา

6.2 มิติตัวละครกับสังคม ความสัมพันธ์ของตัวละครกับชุมชนเปลี่ยนไปจากการพึ่งพาและความสามัคคีในอดีตสู่การแข่งขันและการดิ้นรนในยุคทุนนิยม

6.2.1 มิติตัวละครกับครอบครัว สะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคมแบบชนบทที่เน้นความกตัญญู ความรักพวกพ้อง และความกล้าหาญ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตัวละคร

6.2.2 มิติตัวละครกับชุมชน แสดงภาพชนชั้นทางสังคม ความคิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ความทันสมัยและความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ตัวละครต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่มาพร้อมกับ ความขัดแย้งระหว่างค่านิยมดั้งเดิมและค่านิยมสมัยใหม่

6.2.3 มิติตัวละครกับประเทศชาติ สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของชนบทลาวที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายการพัฒนาของรัฐ ตัวละครต้องปรับตัวให้เข้ากับกระแสความทันสมัยและการเปลี่ยนแปลง

การวิเคราะห์ในทั้ง 4 มิติจากเรื่อง “ครึ่งราคา” แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของชีวิตคนชนบทลาวที่ต้องดิ้นรนและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว จากผลการศึกษาสามารถเสนอแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

1. ด้านตัวละคร การพัฒนาตัวละครในเรื่อง “ครึ่งราคา” สามารถมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างทักษะและความรู้เพื่อให้ตัวละครสามารถปรับตัวและแข่งขันในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคที่การพัฒนาและความทันสมัยเข้าสู่ชุมชนชนบท จึงควรส่งเสริมการศึกษาเพื่อเพิ่มโอกาสในการหางานและการปรับตัวกับระบบเศรษฐกิจ และพัฒนาอาชีพและทักษะทางเศรษฐกิจ หรือการสนับสนุนวิธีการเกษตรที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มรายได้และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชน

2. ด้านสังคม แบ่งเป็น

2.1 ด้านครอบครัว แนวทางการพัฒนาในด้านครอบครัว คือ การส่งเสริมค่านิยมความกตัญญู และการเสียสละ เพื่อยังคงรักษาคุณค่าที่เป็นรากฐานของสังคมชนบท ประการต่อมา คือ การสนับสนุนการจัดการปัญหาภายในครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวสามารถรับมือกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ประการสุดท้ายคือการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเตรียมรับมือกับการพัฒนาที่เข้ามาสู่ชุมชน

2.2 ด้านชุมชน แนวทางการพัฒนาสังคม คือ การส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนกลับมาพึ่งพากันเหมือนในอดีต ประการต่อมา คือ การสนับสนุนให้เกิดองค์กรชุมชนหรือสหกรณ์ที่สามารถช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะในด้านการประกอบอาชีพและการใช้ทรัพยากร และประการสุดท้ายคือการสร้างพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและสนับสนุนแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

2.3 ด้านประเทศชาติ แนวทางการพัฒนาในระดับประเทศ คือ การปรับปรุงนโยบายการพัฒนาเพื่อคนชนบท เพื่อให้คนชนบทสามารถเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสในการทำงานที่เท่าเทียมกับคนในเมือง ประการต่อมา คือ การเพิ่มการเข้าถึงบริการทางสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น ประการสุดท้าย คือ การสนับสนุนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม ส่งเสริมให้ตระหนักในคุณค่าของศิลปะชาบซิ่งในสุนทรียภาพอันเกิดจากดนตรี ศิลปะ และวรรณกรรมของท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจให้คนเมืองและคนชนบทสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน

การพัฒนาในด้านเหล่านี้ควรทำควบคู่ไปกับการส่งเสริมวัฒนธรรมและศิลปะ รักษาเอกลักษณ์ถิ่น ปรับปรุงสร้างสรรค์ศิลปะท้องถิ่นให้เข้ากับยุคสมัยสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน

7. รายการอ้างอิง

ปิติ ทิวาชน. (2567). *ครึ่งราคะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: นาคร.

วรวรรณ ศรียาภัย. (2562). *การอ่านภาษาไทย หน่วยที่ 1-8*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2567). *ทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์ตะวันตก: จากเพลโตสู่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Anderson, B. (1983). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.

Dickens, C. (1985). *Hard times*. New York: Penguin Classics.

Eagleton, T. (2002). *Marxism and literary criticism*. London: Routledge.

Engels, F. (1972). *The origin of the family, private property, and the state*. New York: International Publishers.

Marx, K. (1990). *Das kapital*. London: Penguin Classics.

Steinbeck, J. (1939). *The grapes of wrath*. New York: Penguin Books.